

Pronájem dělohy? S psychiatrem Radkinem Honzákem o tom, co je třeba též vědět
Publikováno: 15. 2. 2017, aktualizováno: 9. 1. 2019

Obsah článku:

[Jen zdánlivě jednoduché řešení](#)

[Během těhotenství vznikají vazby, jejichž zpretrhání může mít následky](#)

[Šok z odtržení](#)

[Riziko na všech stranách](#)

[Úryvek z citovaného blogu Radkina Honzáka](#)

Zoufalství některých párů, které nemohou mít děti, je často bezbřehé. Zdá se tedy, že se jim nelze divit, pokud se jako tonoucí chytají jakékoli možnosti, aby dítě na svět přivedli. Třeba i té, o které se nyní hodně mluví, ale existuje téměř všude ve světě jen v jakési (tolerované) šedé zóně. Na hranici mezi legálností a ilegalitou. Ano – řeč je o pronájmu. Pronájmu dělohy, abychom byli přesnější.

Právní stránku tohoto aktu nechme protentokrát spíše stranou. Šance Dětem se však pokouší přinést sondu do celé záležitosti z pohledu etiky, biologie a hlavně optikou toho, co vše s tímto jednáním může být propojené v psychice hlavních aktérů – tedy miminka a matky, která ho odnosi a porodí. Odhalit alespoň částečně zákoutí, která ještě nikdo řádně nemohl prozkoumat, pomohl známý a zkušený psychiatr [MUDr. Radkin Honzák](#). Člověk, který jako jeden z prvních u nás vyslovil už více než před sedmi lety varování před tím, aby tento (obchodní) akt u nás zakotvil a začal se brát jako něco přirozeného, normálního.

Jen zdánlivě jednoduché řešení

„Tragická situace neplodného páru, který přes veškerou pomoc současné medicíny nemůže počít vlastní dítě, se může nyní jevit tak, že má zdánlivě jednoduché řešení. Onu náhradní ([surrogátní](#)) matku, která dítě – počaté mnoha různými způsoby – ve své děloze donosí, úspěšně porodí a pak odevzdá jeho budoucím rodičům. Nechci (a neumím) se věnovat možným právním komplikacím takového postupu (na to téma existuje bohatá literatura), na svém jasném a trvajícím NE k návrhu trvám. Trvám sice jen ze svého lidského a profesionálního pohledu, ale proto, že lékařská etika podobným praktikám říká: vstup na kluzký svah. Existuje ale též mnoho biologických a psychosociálních okolností argumentujících proti takovému řešení,“ uvedl před časem [Radkin Honzák](#) k tomuto tématu [na svém blogu](#).

Cítace:

„Vymodlené“ dítě může vzniknout tak, že budoucí otec zcela přirozeným způsobem oplodní náhradní matku nebo dodá své spermie, které jsou jí posléze aplikovány do dělohy. Pokud má pár zájem na jednoznačně vlastním genetickým potomkovi, je možné provést oplodnění z rodičovských gamet (vajíčka a spermie rodičů) klasickým způsobem „dítěte ze zkumavky“ (IVF) a embryo vložit do dělohy náhradní matky. Lze však také použít gamet dárcovských, jak v kombinaci (vajíčko matky a spermie dárce či naopak), nebo dokonce obou gamet dárcovských. Náhradní matka má plod donosit z důvodů altruistických, tedy bez odměny (náhrady a ušlé zisky spojené s rolí těhotné ženy a posléze rodičky se hradí; další odměna za poskytnutou službu by již představovala „obchod s dětmi“).

[↑ nahoru](#)

Vezmeme to tedy postupně. Od toho okamžiku, kdy se **náhradní neboli surrogátní matka** nabídne, že nějaké vajíčko se spermií nebo nějaký plod donosí ve své děloze. Může jít o [plod ze zkumavky](#), může to být i tak, že v podstatě ona sama je biologickou matkou a biologický otec ji oplodní. Když přeskočíme pasáže, kterým se ale budeme věnovat níže, výsledek je ten, že tedy tato žena potom dítě odnosi, porodí a odevzdá tomu, kdo si tu objednávku u ní zadal.

„Vypadá to velice čistě, tedy z obchodního hlediska. Ale není. Lidi zapomínají na to, že **jsme biologičtí tvorové**. Přitom na to upozorňoval už Konrad Lorenz, když popisoval osm velkých hříchů. Společnou podstatou toho všeho je zapomenutí, že všechny ty jakési sociální výdobytky jdou prakticky proti nám a naší přirozenosti. Řeknu to možná pro někoho nepříjemně, ale trvám na tom, že **člověk je živočich jako ostatní, co na Zemi žije – svým způsobem zvíře**. Na to nesmíme zapomínat, protože to může být odpovědí na naše jednání, ale i řadu otázek, které si v souvislosti s různými výdobytky, o kterých hovoříme, klademe. Máme v sobě totiž **zafixované to, co do nás vložila příroda**. Vzpomeňme si tedy na dobu, kdy se v minulosti u nás topila kočata. Māma–kočka byla

schopna ten pytel s nimi vytáhnout dokonce z vody a rozsápat ho, jen aby je zachránila. Hnal ji k tomu [mateřský pud](#). Stejný pud, který máme i my – i když se domníváme, že se zvířaty nemáme už moc společného. V průběhu [gravidity](#) totiž vznikají silné **biologické vazby** a ty nelze ignorovat. A teď to najednou chceme převést u lidí na čistě obchodní nebo právní problematiku,“ uvedl Honzák pro portál Šance Dětem. Jak dodal, ve chvíli, kdy se žena má stát maminkou, přeladuje se jí chemickými a biologickými procesy celý organismus.

Během těhotenství vznikají vazby, jejichž zprerhání má vážné následky

„Ona s tím plodem, který nosí v děloze, jistým způsobem **neustále komunikuje**. Zásobuje ho krví, živinami a současně ten plod dostává od ní i celou spoustu informací o jejích stresech. **Na úrovni toho nevědomí (či podvědomí) vzniká velmi těsná vazba**. Proto dítě, když se narodí, rozpoznává svou matku, stejně tak jako ona je. Existují na toto téma krásné práce, bez ohledu na problematiku, o které se bavíme. Ví se například i to, že když jednou žena porodí dítě, jinak už napořád vnímá pláč jiných dětí, změní se. Těhotenstvím se nastavuje v těle matky celá řada mechanismů, které pracují pro to, **aby vznikla bezpečná připoutávací vazba mezi ní (matkou) a dítětem**. V mnoha pramenech se o ní dočteme pod anglickým slovem: [attachment](#). To stále hovoříme o prvním úseku vývoje dítěte i matky. V něm je potřeba nezapomínat ani na to, že **těhotenství té ženě představuje určitým způsobem i imunitní systém**,“ poukázal dále na jednotlivé faktory, které by se neměly ignorovat, [psychiatr Honzák](#).

Připomněl v té souvislosti to nezákladnější: že **matka příroda má jediný zájem – aby život pokračoval**.

„Je jí jedno, jestli to bude tak nebo takto, prostě jediné důležité je to, že život musí jít dál. I proto mají matky, včetně těch lidských, řadu imunitních výhod. Připomenu to, že **lidé disponují třemi řídicími systémy v těle: endokrinním, imunitním, nervovým**. Všechny tyto systémy mají paměť a také výkonnou moc neboli exekutivu. Jsou navíc všechny propojené. Když se dítě rodí, je to pro tělo matky i toho dítěte nesmírně komplikovaný řídicí proces. Miminko se rodí do světa s tím, že ví, že tohle je jeho maminka. Takže když se čerstvě narozené dítě položí jeho matce na břicho, instinktivně leze k prsu. To není proto, že to umí, ale je tímto způsobem vybavené už přírodou při příchodu na svět,“ vysvětlil dále pro portál Šance Dětem [Radkin Honzák](#). Tím však výčet důležitých aspektů nekončí.

„V posledních letech se přišlo ale též na to, že **dítě nafasuje od matky také bakterie**. V břiše jich máme v průměru každý kolem půldruhého kilogramu, početně se to vyjadřuje číslem deset se 14 nulami. Říká se mu [střevní mikrobiom](#). Víme, že tyto bakterie nám pomáhají zpracovávat potravu a vyrábějí celou řadu pro život důležitých věcí – počínaje vitaminy, konče spoluprací s imunitou a tím, že **vyrábějí něco kolem 60–70 procent celé naší slavné mozkové chemie**. A to včetně téměř pro všechny skoro až posvátného [serotoninu](#). Ten však skutečně nevzniká v hlavě, ale v břiše. Shrňme-li to, je jisté, že **mikrobiom chrání naši imunitu**. První základ dostává člověk během porodu, kdy jako děťátko přicházející na svět napolyká spoustu věcí. Je to vysvětlení toho, proč jsou děti porozené císařským řezem na tom hůř. Nenapolykaly totiž ty správné bakterie. Dostanou spíš ty nemocniční, a tím pádem jsou daleko víc [alergické, atopické](#) (ty děti) atd... Bakterie se projevují ale i v našich dalších letech života – třeba když s někým začínáme soužit. Tím, že v sobě každý nese bakterie jiné, zpočátku se objevují nějaké obtíže. Až časem si na ně organismy zvykají. Mluvím o tom ale hlavně proto, že i toto je další výbava, která biologicky jde s dítětem. Když je od matky odtržené, není to bez následků,“ upozornil [Radkin Honzák](#).

[↑ nahoru](#)

Šok z odtržení

A protože porod sám o sobě není legrace ani pro matku, ani pro to dítě, ne nadarmo se mluví o tom, že může vzniknout takzvané [porodní trauma](#). Pokud vznikne, navzdory tomu však dítě potřebuje být pozitivně přijaté a v tom bezpečně známém prostředí pokračovat ve svém vývoji. Pokud se dá ale například do [adopce](#) (nebo se předá objednavatelům pronájmu dělohy), dostává se do prostředí, které absolutně nezná.

„I když je mu příznivě to prostředí nakloněno, biologicky vzato není jeho. Je to asi tak, jako kdybych vzal teď někoho odsud a odstěhoval ho na jiné místo, někam, kde by byly naprosto odlišné podmínky pro život – sociální, klimatické, ekonomické. Sice ho tam přijmou třeba i s otevřenou náručí, ale bude prožívat šok – stejně jako to dítě, které se dostane pryč od své mámy. Navíc to pro to dítě v útlém věku je podstatně silnější. My dosud vlastně nevíme, co všechno takový šok z odtržení přináší do jeho dalšího života, jak to dítě poznamená. Obecně se však již ví, že **čím dřív je vývoj dítěte zraněn, tím horší věci z toho v budoucnu, v jeho dalším životě mohou vylézt**. Já ale ještě dodávám – že jakkoli je odtržení dítěte od matky rizikem pro dítě, je to zároveň riziko i pro samotnou matku. I když víme v případech ‚pronájmu‘ (leasingu?) dělohy, že to nedělá z altruismu, ale že se spíše bavíme o obchodu,“ pokračoval dále známý psychiatr. A rizika, která zmiňuje v souvislosti s ženou, která dítě porodí, přiblížil:

„Ona má během těhotenství a těsně po porodu nastavený už celý cyklus organismu tak, aby pokračovala v kojení, v hýčkání, vychovávání. V tom je ta připoutávací vazba (attachment) opravdu hodně zajímavá. Někdy to třeba vypadá, že dítě je jen takový ubohý objekt péče, ale ono ve skutečnosti je docela drsným manipulátorem, který si umí vymáhat to, co potřebuje. Ale matka mu to odpouští. Zvlášť když se, dejme tomu, to dítě na maminku už **v šestinedělí** směje. Usmívání na někoho bereme jako **pozitivní sociální signál**. Jenomže pozor, ono se to dítě usmívá, i když je nevidomé či úplně slepé. Je tak prostě biologicky vybavené. Ta máma je jeho, dítě jí má očuchanou, má s ní spoustu dalších společných věcí. Ví se třeba, že když přijde dítě na svět, už rozpoznává mimo jiné třeba **fonémy mateřského jazyka**. Rozpozná mateřský jazyk od nemateřského. Jak se to dá prokázat? Jednoduše. Když dítě bude pít a bude se kolem něj mluvit česky, bude dál cucat. Jakmile přijde někdo, kdo promluví cizím jazykem, přestane sát,“ vysvětlil [Honzák](#) s tím, že vzájemná provázanost matky a dítěte je z obou stran podpořená neobyčejně silně i hormonálně. Odtržení podle něj je tím pádem logicky skutečně proti přírodě.

Související články na portálu Šance dětem:

- [Vztahy v náhradní rodině z pohledu psychologa](#)
- [Těhotenství a možné komplikace pro ženu a plod](#)

Riziko na všech stranách

Matka, jež pronajímá dělohu, je v riziku. Matka objednatelka, která dítě dostane a není na to biologicky připravená, musí do toho procesu naopak složitě naskakovat.

„I proto může – a také se to už i stalo – příroda nad takovouto obchodní transakcí nakonec zvítězit a matka se rozhodne, že to objednané dítě nikomu nedá. Nikde na světě to není jednoznačně právně ošetřené. Je to ‚hokusexperiment‘ bez právního základu. Vychází jen z toho, že jedna žena někomu dítě odnese a předá. Když nedá, jsou již popsané příběhy, kdy rodiče objednatelé pak tu matku honí třeba přes celý kontinent a vymáhají na ní dítě, které jim ona odmítne dát. O altruistický kousek nejde, to už jsem zmínil a všichni to vědí. Je to otázka úplat a velikosti těch úplat a jejich vymahatelnosti. Proto se dnes už stále častěji hovoří o výletech například do chudé Indie, kde místní chudé holky jsou schopny pronajmout svoji dělohu za pár dolarů. Jenomže má to **problémy biologické, sociální, sociálněprávní!** A neexistuje zatím žádná slušná studie, která by o důsledcích tohoto jednání vypovídala. Zatím jsou zaznamenány pouze anekdotické (jednotlivé případy), které poukazují třeba na to, co se děje, když se pak tyto děti z pronájmu dozvědí, jak to všechno bylo. A může to pro ně být trauma z pohledu psychiatra možná poměrně zajímavé, avšak pro ně osobně určitě nepříjemné. My si myslíme, jak jsme racionálně uvažující bytosti. Ale té **racionální psychické práce jsou u nás asi pouhá dvě procenta.** Zbytek v nás běží nevědomě. Dám příklad. Pojedeme třeba autem po dálnici... A najednou dupneme na brzdu. Teprve po půl sekundě si uvědomíme (to je to **vědomí**), proč jsme na tu brzdu šlápli. Pracujeme instinktivně. Říká se, že náš **mozek není pasivní recipient reality, ale my si tu realitu vytváříme sami.** Mohu si ji pak složit ale **úplně jinak, než jaká je skutečnost.** Tajemstvím už není, že **vložit se dá i falešná vzpomínka.** Proto tyto věci odhalují, že nejsme tak racionální bytost, za jakou se pokládáme. **Podceňovat tedy přírodní zákonitosti se nám nemusí vyplatit,**“ uvedl [Radkin Honzák](#) dále v rozhovoru pro Šanci Dětem.

A jelikož nejsme zdaleka tak racionální, jak bychom si přáli, ten zdánlivě „čistý kšeft“ s pronájmy dělohy nyní podle něj vidíme pouze jen jako vršek ledovce. Nevnímáme, že pod tím může být Titanic, který to všechno může potopit zatraceným způsobem.

„Takže já ne že bych to říkal v této souvislosti opatrně, **já jsem jednoznačně tvrdě proti.** Je to **proti přírodě.** Samozřejmě nemluvím o případu, kdy máma zemře a v nouzi je potřeba, aby se o dítě někdo postaral. Tam nám příroda ukazuje, že i opice drápkatá umí cizí opuštěné mládě adoptovat,“ připustil Honzák. Dodal, že je třeba brát v úvahu i celou řadu dalších faktorů s vědomím, že obor, kterému se celoživotně věnuje, tedy psychiatrie, není oborem, který by uměl jednoznačně stanovit, když se v člověku něco „porouchá“, proč k poruše došlo.

„My jsme se vzdali toho, co mají ostatní obory – tam vědí, že existuje nějaká nemoc, je nějaký vývoj a výsledek a nějaká kauzální léčba. Psychiatrii ovšem nemají nemoc, ale **poruchu**. Tu umíme většinou vydefinovat v jejím průběhu a průřezově. Příčiny však vidíme jako mnohočetné – počínaje genetickou dispozicí a vlivem přes všechny epigenetické vlivy až po ty výchovné. Víme, že do poruch, kterými se zabýváme, se odrážejí všechny výše uvedené vlivy, ale nevíme vlastně stále, kolikery a jak moc. **Víme však, že když dojde ke zranění vývoje dítěte v těch prvních dvou letech života, že to je větší průšvih, než když se tak stane v pátém nebo šestém roce jeho věku. Zda se to ale musí projevit u každého, s jistotou zatím nikdo asi neřekne.** Ty poznatky se totiž stále vyvíjejí. Takže zatímco ještě před deseti lety jsme nic například netušili o tom mnou výše zmiňovaném bakteriomu, který je velmi významný pro biologickou matku a dítě, dnes už o něm víme. Tedy i když v tuto chvíli není možné na to odpovědět, třeba to bude v příštích letech jednoznačnější,“ řekl Radkin Honzák a pokračoval v tom, kam se psychiatrická věda posunula za poslední roky. A to právě v oblasti vývoje dítěte. Přesto připomněl fakt, že **za posledních dvacet let došlo i u nás k obrovskému nárůstu psychopatie.** Počínaje **autismem** a konče kdovíčím. Je to zajímavé. Ale proč se tak děje? To se neví.

„Z pohledu bakterií jsme za poslední půl století zásadně změnili svět – promořili jsme ho **antibiotiky**, čímž jsme devastovali ten náš bakteriom. Totálně jsme změnili **stravovací zvyky**, ve veškeré stravě západního světa máme namíchanou různou chemii, o které nevíme, jestli je dobrá či spíš naopak. A to, čemu se říká **endokrinní disruptory**, tedy vše, čím je teď stříkaná zelenina i ovoce, to je také záhadou a nevíme, co nám to způsobuje v dlouhodobějším měřítku. Ony totiž ty endokrinní disruptory v podstatě mají atypické zákonitosti – v určité koncentraci na nás účinkují, zatímco v jiné vůbec ne. Nevíme skoro vůbec nic. V podstatě jsme účastníky takové změny světa a jeho chemického a biologického prostředí, že **zachování co nejpřirozenějších způsobů našeho chování může být jediná cesta záchrany.** Přiznávám, že já mám jeden jediný strach z medicíny a jejího vývoje. Ten, že člověk si začal myslet, že může opravdu dělat všechno, co dokáže – to je však jeho omyl. Mohla by to být spíš naše sebevražda. A tyto experimenty, o kterých mluvíme, nejsou z toho mého pohledu vůbec to pravé. **Dítě ze zkumavky**, když to nijak jinak nejde, odnosi ho jeho **biologická matka** a postará se o něj, to ano. Proč ne? Ale vezměte si, jak se kolem nás obecně **rozpadá rodina**. To není zdravé prostředí ani pro děti, které vstoupí do světa normálně. **Přibývá odložených dětí**, tak pokud některá žena to dítě tak urputně chce, existuje přece daleko přirozenější cesta – nějaké to **odložené dítě adoptovat**. A čím dřív, tím lépe, protože **pro to dítě v dětském domově nebo kojeneckém ústavu je každý den, co tam je, trauma, které se tam nasčítává a násobí,**“ uzavřel Radkin Honzák svůj pohled na „pronájem dělohy“ pro Šanci Dětem.

Související články na portálu Šance Dětem:

Zdroj: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/vyvoj-ditete-a-jeho-potreby/pronajem-delohy-s-psychiatrem-radkinem-honzakem-o-tom-co-je-treba-tez-vedet.shtml>